

**HET COLLEGE VOOR DE TOELATING VAN
GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN
EN BIOCIDEN**

1. VOORNEMEN TOT NIET INBEHANDELING NAME EN AFWIJZEN INTREKKINGSVERZOEK

Op 1 juli 2015 heeft het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (hierna te noemen: het College) van

Stichting Natuur & milieu,
Stichting Greenpeace Nederland, en de
Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels

een verzoek tot intrekking van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen die gebaseerd zijn op imidacloprid of een andere werkzame stof uit de groep neonicotinoïden, in de zin van artikel 9:3 Besluit bestuursreglement regeling toelating gewasbeschermingsmiddelen en biociden Ctgb 2007, (hierna te noemen: Bestuursreglement) ontvangen.

1.1 Voornemen tot niet in behandeling nemen intrekkingverzoek

In concreto betreft het intrekkingverzoek gewasbeschermingsmiddelen die één of meerdere van de volgende werkzame stoffen bevatten:

- Acetamiprid
- Clothianidine
- Imidacloprid
- Thiacloprid
- Thiamethoxam

Met betrekking tot de gewasbeschermingsmiddelen waarvoor het intrekkingverzoek bij besluit van 20 augustus 2015 is aangehouden,

• Admire met de werkzame stof imidacloprid	(11483 N)
• WOPRO Imidacloprid 70 WG, afgeleide toelating van Admire (11483 N), met de werkzame stof imidacloprid	(14644 N)
• Gaucho Tuinbouw met de werkzame stof imidacloprid	(12341 N)
• Kohinor 700 WG met de werkzame stof imidacloprid	(13831 N)
• Potatoprid met de werkzame stof imidacloprid	(14345 N)
• Calypso met de werkzame stof thiacloprid	(12452 N)
• Dadian, voorheen CALYPSO, parallelle toelating op Calypso (12452N), met de werkzame stof thiacloprid	(13007 N)

IS HET COLLEGE VOORNEMENS het intrekkingverzoek op grond van artikel 9:3, zesde lid, Bestuursreglement juncto artikel 44, eerste lid, Verordening (EG) nr. 1107/2009 niet in behandeling te nemen.

Een afgeleide toelating is een toelating voor een middel dat op grond van een ander toelatingsbesluit (de moedertoelating) in dezelfde samenstelling onder een andere handelsnaam voor een zelfde doeleinde is toegelaten. Voor zover het voorgenomen besluit gewasbeschermingsmiddelen betreft die middelen een afgeleide toelating zijn toegelaten, is deze afgeleide toelating afhankelijk van de toelating van de moedertoelating. Het gevolg hiervan is dat als de moedertoelating wijzigt, de afgeleide toelating ook wijzigt.

Voor zover het voorgenomen besluit gewasbeschermingsmiddelen betreft die parallelle toelatingen zijn, moeten deze voldoen aan de voorwaarden van artikel 52 Verordening (EG) nr. 1107/2009. Wanneer de toelating van het referentiemiddel wordt ingetrokken of gewijzigd, kan dit gevolgen hebben voor het parallel toegelaten gewasbeschermingsmiddel.

1.2 Voornemen tot afwijzen intrekkingsverzoek

Met betrekking tot de gewasbeschermingsmiddelen waarvoor het intrekkingsverzoek, wat betreft de grond omtrent de waterkwaliteit in relatie tot het gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen, bij besluit van 20 augustus 2015 in behandeling is genomen,

- Actara met de werkzame stof thiamethoxam (12679 N)
- Cruiser 70 WS met de werkzame stof thiamethoxam (12852 N)
- Exemptor met de werkzame stof thiacloprid (13138 N)

IS HET COLLEGE VOORNEMENS het intrekkingsverzoek af te wijzen, op grond van artikel 9:4 Bestuursreglement juncto artikel 44 Verordening (EG) nr. 1107/2009.

Bijlagen I en II vormen een onlosmakelijk onderdeel van dit besluit.

Voor nadere gegevens over het voornemen tot niet in behandeling nemen van het intrekkingsverzoek, het voornemen tot afwijzing van het intrekkingsverzoek en de tekst van het intrekkingsverzoek wordt verwezen naar de bijlagen:

- Bijlage I, voorgeschiedenis.
- Bijlage II, toelichting.
- Bijlage III, intrekkingsverzoek.

Het College zal alle ontvangen zienswijzen afwegen en tot een definitief besluit komen. Dat besluit kan afwijken van de ter inzage gelegde tekst en kan onder meer intrekking of wijziging inhouden, ook ten aanzien van andere dan de in het ontwerp genoemde gewasbeschermingsmiddelen.

Bijlage I voorgeschiedenis

Op 1 juli 2015 heeft het College een verzoek ontvangen van:

- Stichting Natuur & Milieu,
- Stichting Greenpeace Nederland,
- Nederlandse vereniging tot Bescherming van Vogels,

tot intrekking van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen die gebaseerd zijn op imidacloprid of een andere actieve stof uit de groep neonicotinoïden.

Het College heeft het verzoek tot intrekking op 20 augustus 2015 toegezonden aan de toelatinghouders van gewasbeschermingsmiddelen die één of meerdere van de onder hoofdstuk 1.1 genoemde werkzame stoffen bevatten. Deze toelatinghouders zijn in de gelegenheid gesteld om een eerste reactie op het intrekkingverzoek te geven. De ontvangen reacties zijn meegenomen bij het opstellen van het voorgenomen besluit.

Daarnaast is in de brief van 20 augustus 2015 besloten tot:

- Niet in behandeling nemen van het intrekkingverzoek voor zover het de volgende middelen betreft:

- Calypso Spray met werkzame stof thiacloprid (12813 N)
- Calypso vloeibaar met de werkzame stof thiacloprid (12818 N)
- Calypso vloeibaar met de werkzame stof thiacloprid (12835 N)
- Cruiser met de werkzame stof thiamethoxam (12863 N)
- Gazelle met de werkzame stof acetamiprid (12809 N).
- Merit Turf met de werkzame stof imidacloprid (13321 N)
- Poncho Beta met de werkzame stoffen clothianidine (13044 N)
- Sonido met de werkzame stof thiacloprid (14758 N)
- Sombrero met de werkzame stof imidacloprid (13524 N)

Tegen het besluit tot het niet in behandeling nemen van deze middelen is geen bezwaar aangetekend. Hiermee is dit besluit rechtens onaantastbaar geworden.

- In behandeling nemen van het intrekkingverzoek ten aanzien van de door verzoeker aangevoerde grond inzake de waterkwaliteit in relatie tot het gebruik van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen, voor zover het de volgende middelen betreft:

- Actara met de werkzame stof thiamethoxam (12679 N)
- Cruiser 70 WS met de werkzame stof thiamethoxam (12852 N).
- Exemptor met de werkzame stof thiacloprid (13138 N)

- Aanhouden van het intrekkingverzoek, met het oog op destijds lopende bezwaarprocedures, voor zover het de volgende middelen betreft:

- Admire met de werkzame stof imidacloprid (11483 N)
- WOPRO Imidacloprid 70 WG, afgeleide toelating van Admire (11483 N), met de werkzame stof imidacloprid (14644 N)
- Gaucho Tuinbouw met de werkzame stof imidacloprid (12341 N)
- Kohinor 700 WG met de werkzame stof imidacloprid (13831 N)
- Potatoprid met de werkzame stof imidacloprid (14345 N)
- Calypso met de werkzame stof thiacloprid (12452 N)
- Dadian, voorheen CALYPSO, parallelle toelating op Calypso (12452N), met de werkzame stof thiacloprid (13007 N)

Op 7 december 2015 heeft het College de reactie van Bayer CropScience SA-NV (hierna te noemen: Bayer) op het schrijven van 20 augustus 2015 ontvangen. Hierbij wordt door Bayer enkel gereageerd op het intrekkingverzoek, voor zover het betrekking heeft op het gewasbeschermingsmiddel Exemptor (13138 N). Daarnaast is bezwaar aangetekend tegen het in behandeling nemen van het intrekkingverzoek, voor wat betreft de middelen van Bayer.

Op 7 december 2015 heeft het College de reactie van Syngenta Crop Protection BV (hierna te noemen: Syngenta) op het schrijven van 20 augustus 2015 ontvangen. Hierbij wordt door Syngenta enkel gereageerd op het in behandeling genomen deel van het intrekkingverzoek, voor zover het betrekking heeft op de gewasbeschermingsmiddelen Cruiser 70 WS (12852 N) en Actara (12679 N). Daarnaast is bezwaar aangetekend tegen het in behandeling nemen van het intrekkingverzoek, voor wat betreft de middelen van Syngenta.

Van de andere bij brief van 20 augustus 2015 aangeschreven toelatinghouders heeft het College geen reactie op het intrekkingverzoek ontvangen.

Bij brief van 29 september 2016 heeft het College, in reactie op het schrijven van 7 december 2015, Bayer en Syngenta medegedeeld dat het in behandeling nemen van het intrekkingverzoek voor wat betreft hun middelen niet vatbaar is voor bezwaar of beroep.

BIJLAGE II toelichting (niet) in behandeling nemen en afwijzing

1. Niet in behandeling nemen intrekkingverzoek met betrekking tot Potatoprid (14345 N)

Bij besluit op bezwaar van 25 november 2015 heeft het College besloten dat de toelating van Potatoprid (14345 N) niet in stand kon blijven. Hierop is de toelating voor het gewasbeschermingsmiddel Potatoprid (14345 N) per 1 januari 2016 komen te vervallen. Voor zover het verzoek is gericht tot intrekking van dit middel, wordt het derhalve niet in behandeling genomen.

2. Overwegingen naar aanleiding van de aangehaalde intrekkinggronden

Het intrekkingverzoek beoogt de intrekking van de gewasbeschermingsmiddelen die gebaseerd zijn op imidacloprid of een andere werkzame stof uit de groep neonicotinoïden. De gronden waarop het intrekkingverzoek is gebaseerd, zijn in te delen in een drietal hoofdonderwerpen:

1. EASAC-rapport;
2. Waterkwaliteit;
3. Nieuwe studies.

Kort gezegd is het naar de mening van verzoekers inmiddels voldoende duidelijk dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op basis van neonicotinoïden leidt tot onaanvaardbare schadelijke effecten op het milieu en niet-doelwitsoorten, zodat niet (meer) verwacht kan worden dat de toelatingen van deze middelen voldoen aan de eisen die gesteld worden in artikel 29 Verordening (EG) nr. 1107/2009. Op grond van artikel 44, eerste lid, Verordening EG (nr.) 1107/2009 is het College bevoegd in een dergelijk geval de toelatingen opnieuw te beoordelen en die toelatingen vervolgens op grond van artikel 44, derde lid, Verordening (EG) nr. 1107/2009 in te trekken of te wijzigen indien niet meer wordt voldaan aan de toelatingseisen. Verzoekers verzoeken het College om gebruik te maken van de bevoegdheid van artikel 44 Verordening (EG) nr. 1107/2009 om de toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen die als werkzame stof neonicotinoïden bevatten in te trekken.

Het College onderbouwt hieronder per hoofdonderwerp waarom het intrekkingverzoek, voor de bij besluit van 20 augustus 2016 aangehouden gewasbeschermingsmiddelen, niet in behandeling wordt genomen op grond van artikel 9:3, zesde lid, Bestuursreglement juncto artikel 44, eerste lid, Verordening (EG) nr. 1107/2009.

Daarnaast onderbouwt het College onder hoofdonderwerp 2. Waterkwaliteit waarom het intrekkingverzoek, met betrekking tot het in behandeling genomen deel, wordt afgewezen op grond van artikel 9:4 Bestuursreglement juncto artikel 44 Verordening (EG) nr. 1107/2009.

Ten overvloede vermeldt het College nog het volgende. Als het intrekkingverzoek voor de middelen Exemptor (13138 N), Actara (12679 N) en Cruiser 70 WS (12852 N) volledig in behandeling zou zijn genomen, zou het verzoek vervolgens worden afgewezen op grond van de onderbouwing zoals aangegeven voor het niet in behandeling nemen.

2.1 EASAC-rapport

In het intrekkingverzoek wordt verwezen naar het rapport van de European Academies of Science Advisory Group (hierna: EASAC); "Ecosystem services, agriculture and neonicotinoids". Verzoekers hebben de inhoud van dit rapport samengevat als

"Gebruik van neonicotinoïden ernstige negatieve effecten heeft op niet-doelorganismen die belangrijke ecosysteemdiensten leveren, dat duidelijk bewijs bestaat dat sprake is van sub-lethale effecten op niet-doelorganismen, dat het voornamelijk preventieve gebruik van deze middelen in strijd is met de uitgangspunten van geïntegreerde bestrijding in de Europese regelgeving en dat het gebruik in de weg staat aan het herstel van biodiversiteit."

Overweging van het College

Inzake de aangedragen EASAC rapportage heeft het College reeds een standpunt ingenomen en daarover geadviseerd aan de staatssecretaris en de Tweede Kamer (¹). Dit standpunt is tevens verwoord in de besluiten op bezwaar van 25 november 2015² (blz. 17) voor de toelatingen van Admire (toelatingsnummer 11483 N), WOPRO Imidacloprid 70 WG (toelatingsnummer 14644 N), Gaucho Tuinbouw (toelatingsnummer 12341 N) en Kohinor 700WG (13831 N). Het standpunt van het College houdt kort gezegd in dat deze rapportage geen aanleiding vormt tot herbeoordeling van gewasbeschermingsmiddelen op basis van imidacloprid en thiamethoxam.

Ten aanzien van de werkzame stof thiacloprid heeft het College in deze reactie aan de Tweede Kamer en de Staatssecretaris het volgende op basis van het EASAC-rapport geconcludeerd:

“Constateringen aquatische organismen:

Herbeoordeling op aquatisch vlak is op dit moment niet nodig maar het advies is om eerst de studie met de zomerpopulatie voor thiacloprid (met gevoelige lang levende insecten (waaronder eendagsvliegen)) af te wachten en daarna te bezien of maatregelen noodzakelijk worden geacht.”

In het besluit van 20 augustus 2015 wordt in de nadere onderbouwing aangegeven dat deze studie verwacht wordt in het najaar van 2015. De finale versie van deze studie is op het tijdstip van het opstellen van onderhavige reactie op het verzoek tot intrekking – 1 september 2016 – echter nog niet gepubliceerd en kan derhalve niet worden meegenomen in de besluitvorming op het intrekkingverzoek. Het College is van oordeel dat met de afhandeling van onderhavig verzoek reeds geruime tijd gemoeid is geweest en acht wachten op de uitslag van dit onderzoek, waarvan niet bekend is wanneer dat kan worden verwacht, niet opportuun.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande ziet het College geen aanwijzing dat, op basis van het door verzoeker geleverde argument inzake het EASAC-rapport, niet langer wordt voldaan aan de toelatingsvereisten van artikel 29 Verordening 1107/2009. Daarom wordt het verzoek tot intrekking van de volgende toegelaten gewasbeschermingsmiddelen niet in behandeling genomen:

- Admire (11483 N)
- WOPRO Imidacloprid 70 WG (14644 N)
- Gaucho Tuinbouw (12341 N)
- Kohinor 700 WG (13831 N)
- Calypso (12452 N)
- Dadian (13007 N)

2.2 Zuiveringsvoorschriften glastuinbouw leiden niet tot verbetering waterkwaliteit Imidaclopridhoudende middelen

De verzoekers geven aan dat zij in het kader van lopende bezwaarprocedures tegen de toelating van middelen op basis van imidacloprid, informatie hebben ingediend waaruit zou blijken dat de verplichting tot zuivering van drain-, drainagewater en filterspoelwater bij toepassing van imidacloprid in kassen, niet heeft geleid tot een verbetering van de waterkwaliteit. Daaruit leiden verzoekers af dat op dit ogenblik geen geschikte methodes voorhanden zijn om de ernstige overschrijdingen van de nu gehanteerde norm voor kwaliteit van oppervlaktewater, door gebruik van imidacloprid in de glastuinbouw, te beëindigen.

Overweging van het College

Het College heeft in de brief van 20 augustus 2015 met kenmerk 201508200184 aangegeven dat deze informatie in de genoemde lopende bezwaarprocedures wordt behandeld.

---

¹ Tweede Kamer der Staten Generaal, Vergaderjaar 2015-2016 27 858, Nr. 344, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2016Z00495&did=2016D01084

² http://www.ctb.agro.nl/ctb_files/151125_11483.PDF

De genoemde informatie, ingediend namens SNM en Greenpeace in het bezwaarschrift met nummer 2014-28, waarop op 25 november 2015 is besloten, betreft een analyse door Greenpeace van de monitoringdata van imidacloprid in het oppervlaktewater over 2014 tot begin 2015.

Bij besluit op bezwaar van 25 november 2015 heeft het College aangegeven dat het van mening is dat emissiebeperkende maatregelen, indien juist en zorgvuldig toegepast, adequaat zijn om de normoverschrijdingen weg te nemen. Tevens heeft het College op 25 november 2015 besloten om het Wettelijk Gebruiksvoorschrift te verduidelijken ten aanzien van de eventuele emissieroutes; alle emissieroutes waarlangs imidacloprid via afvalwater in het milieu terecht kunnen komen, worden expliciet benoemd.

Bij zijn beslissing op bezwaar van 25 november 2015 heeft het College tevens betrokken dat het College op 9 juli 2015 heeft besloten om de verstrekking van een aantal imidaclopridhoudende middelen (waaronder Admiré³, WOPRO Imidacloprid 70 WG⁴, Gaucho Tuinbouw⁵ en Kohinor 700 WG⁶) uitsluitend via Gecontroleerde Distributie te laten plaatsvinden. Daarmee wordt geborgd dat de middelen uitsluitend worden verstrekt aan inrichtinghouders die beschikken over de juiste zuiveringstechnische voorzieningen.

Deze wijzigingen in de Wettelijk Gebruiksvoorschriften in samenhang met een goed gebruik door de gebruikers en een goed toezicht door de toezichthouders voorkomt ongeoorloofde emissie naar het oppervlaktewater.

Inmiddels heeft het College op 6 juli 2016⁷ bekend gemaakt dat het voornemens is om het Wettelijk Gebruiksvoorschrift van de vier genoemde imidaclopridhoudende middelen opnieuw te wijzigen. De aanleiding tot het voornemen is dat in het voorjaar van 2016, op verzoek van de staatssecretaris van Economische Zaken, een nadere analyse van de monitoringsdata is gedaan van de gehalten imidacloprid in het oppervlaktewater van glastuinbouwgebieden. Tevens verzocht de staatssecretaris van Economische Zaken de NVWA een nalevingsrapportage op te stellen. Beide rapporten kwamen eind mei 2016 beschikbaar^{8,9}. De conclusie is dat:

- De toelatingsnorm voor middelen op basis van imidacloprid nog steeds substantieel wordt overschreden; de geconstateerde daling is onvoldoende om normoverschrijding te voorkomen.
- De verplichting tot waterzuivering voorafgaande aan lozing op oppervlaktewater of riool niet het beoogde effect heeft; er wordt niet of nauwelijks gezuiverd, terwijl er wel wordt geloosd.
- Het systeem van gecontroleerde distributie onvoldoende robuust is.

Omdat de verplichting van waterzuivering en van gecontroleerde distributie voor middelen op basis van imidacloprid niet de beoogde effecten hebben gehad - er wordt immers niet/nauwelijks gezuiverd voorafgaande aan lozing op oppervlaktewater of riool - heeft het College vastgesteld dat niet voldaan is aan artikel 44, derde lid, onder c, van genoemde Vo en artikel 11, tweede lid, onder g en h, van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden. Bovendien is er nog steeds sprake van een substantiële overschrijding van de toelatingsnorm voor imidacloprid. Er wordt derhalve niet voldaan aan een voorwaarde in de toelating.

---

³ http://www.ctb.agro.nl/ctb_files/150709_11483.PDF

⁴ http://www.ctb.agro.nl/ctb_files/150709_14644.PDF

⁵ http://www.ctb.agro.nl/ctb_files/150709_12341.PDF

⁶ http://www.ctb.agro.nl/ctb_files/150709_13831.PDF

⁷ <http://www.ctgb.nl/nieuws/nieuws-berichten/2016/07/06/verbod-vier-gewasbeschermingsmiddelen-met-imidacloprid-bij-gebruik-zonder-gecertificeerde-zuivering>

⁸ [Analyse van imidacloprid in het oppervlaktewater tot en met februari 2016](#)

[Auteurs: Wil L.M. Tamis, Maarten van 't Zelfde, Martina G. Vijver. ISBN: 978-90-5191-177-0](#)

⁹ <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvij5epmj1ey0/vk5lcw9h9sy4>

Op grond van deze conclusies is het College voornemens om een tijdelijke maatregel, zijnde een verbod op gebruik in kassen indien er geen gecertificeerde zuiveringsinstallatie aanwezig is. Gebruik is alleen toegestaan als aan onder meer een meldplicht is voldaan. Dit gewijzigde voorschrift met de meldplicht draait de bewijslast om, de koper of de gebruiker zal actief moeten aantonen dat hij aan de gestelde eisen voldoet, en wel door middel van certificaten van geaccrediteerde organisaties. Zonder deze melding is het kopen, het op voorraad hebben en het gebruik van deze middelen verboden.

Deze procedure is momenteel nog aanhangig. Het College is voornemens om in december 2016 een definitief besluit te nemen

Thiacloprid en thiamethoxam

In het intrekingsverzoek wordt het volgende aangevoerd:

“Er is geen reden om aan te nemen dat de problemen die ten aanzien van imidacloprid spelen, zich niet voordoen bij andere neonicotinoïden, nu deze vergelijkbare eigenschappen hebben en ook in het geval van de andere neonicotinoïden sprake is van veel overschrijdingen van de waterkwaliteitsnormen. Bovendien is het effect dat deze stoffen hebben cumulatief, zodat iedere emissie bijdraagt aan het reeds op veel plaatsen te hoge niveau van deze stoffen in oppervlaktewater en de schadelijke effecten die hierdoor veroorzaakt worden.”

Overweging van het College

Cumulatieve effecten waterorganismen

Het College blijft bij de conclusie omtrent de cumulatieve effecten, zoals verwoord in de brief van 20 augustus 2015:

“De neonicotinoïden zijn wel vergelijkbaar qua toxiciteit voor aquatische arthropoden, de gevoeligste groep van aquatische organismen. Er zijn echter geen data die aantonen dat de toxische effecten op aquatische organismen cumulatief zijn.”

Waterkwaliteitsnormen:

In de brief van 20 augustus 2015 heeft het College een overzicht van de overschrijdingen van de waterkwaliteitsnormen en toelatingsnormen in 2011, 2012 en 2013 gegeven. In de volgende tabel worden de normoverschrijdingen weergegeven:

norm	JG-MKN			MAC-MKN			toelatingscriterium		
	>	> 5*	Totaal	>	> 5*	totaal	>	> 5*	totaal
2013									
thiacloprid	12	7	19	4	4	8	4	0	4
thiamethoxam	10	3	13				0	0	0
2012									
thiacloprid	13	10	23	4	1	5	1	0	1
thiamethoxam	15	2	17				0	0	0
2011									
thiacloprid	16	11	27	7	1	8	1	0	1
thiamethoxam	7	1	8				0	0	0

Inmiddels zijn de meetresultaten van 2014 ook bekend. Deze zijn als volgt:

norm	JG-MKN			MAC-MKN			toelatingscriterium		
	>	> 5*	Totaal	>	> 5*	totaal	>	> 5*	totaal
2014									
thiacloprid	14	10	24	6	4	10	4	0	4
thiamethoxam	10	2	12	-	-	-	0	0	0

Overschrijdingen van de waterkwaliteitsnormen op basis van de Kaderrichtlijn Water

In de brief van 20 augustus 2015 heeft het College aangegeven voldoende aanleiding te zien in de aangevoerde grond ten aanzien van de normoverschrijdingen van de waterkwaliteitsnormen zoals bedoeld in de Kaderrichtlijn Water (hierna: KRW), waarbij een correlatief verband met teelt in kassen is vastgesteld op basis van de bestrijdingsmiddelenatlas, om het intrekkingverzoek voor Actara (12679 N), Exemptor (13138 N) en Cruiser 70 WS (12852 N) in behandeling te nemen. Dit was in lijn met het tot dan toe gevoerde toelatingsbeleid zoals beschreven in de Evaluation Manual van het Ctgb (2014) en in afwachting van de implementatie van een emissiereductieplan (ERP) en bijbehorende oorzakenanalyse zoals bedoeld in De Werd & Kruijne (2013¹⁰).

Het College is evenwel niet (langer) bevoegd om in te grijpen naar aanleiding van overschrijding van de normen uit de Kaderrichtlijn Water¹¹. Als blijkt dat er niet aan de KRW-waterkwaliteitsnormen wordt voldaan, moet de toelatinghouder een Emissiereductieplan (ERP) opstellen. Jaarlijks wordt door middel van een prioriteringslijst in overleg met de betrokken ministeries van Economische Zaken en Infrastructuur en Milieu een keuze gemaakt voor welke stoffen een emissiereductieplan dient te worden opgesteld, als op grond van de monitoringsgegevens blijkt dat niet aan de KRW-waterkwaliteitsnormen wordt voldaan. In een emissiereductieplan worden alle routes van emissie van de stof naar het oppervlaktewater geïnventariseerd en zo mogelijk gekwantificeerd. Aan de hand van de analyse worden maatregelen voorgesteld om de emissies terug te dringen.

Eén van de mogelijke uitkomsten kan zijn dat het nodig blijkt dat de toelating op verzoek van de toelatinghouder wordt aangescherpt door het College of dat de naleving van de voorschriften moet worden verbeterd. Het initiatief voor een emissiereductieplan ligt bij een toelatinghouder. Het College komt alleen in beeld indien er door een toelatinghouder een emissiereductieplan wordt opgesteld én hierbij toelatingsaspecten worden meegenomen als emissie-reducerende maatregel

Overschrijdingen van de toelatingsnormen

Bij de beoordeling van het intrekkingverzoek dient het College wel de veronderstelde normoverschrijdingen van de toelatingsnorm te betrekken. Daartoe dient het volgende. In de brief van 20 augustus 2015 heeft het College reeds aangegeven dat over de periode 2011 – 2013 er niet of nauwelijks normoverschrijdingen van de toelatingsnormen van thiamethoxam en thiacloprid geconstateerd zijn. De resultaten van 2014 wijken daar niet van af; deze zijn vergelijkbaar. Het beperkt aantal overschrijdingen is niet statistisch gecorreleerd met een bepaald type landgebruik. Het College ziet daarom geen aanleiding hierop in te grijpen.

Het College heeft reeds onder 2.2 op pagina 6 een reactie gegeven op de geconstateerde overschrijdingen van de toelatingsnormen van imidacloprid.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande ziet het College geen aanwijzing dat op basis van het door verzoeker geleverde argument inzake overschrijding van de waterkwaliteitsnormen niet langer wordt voldaan aan de toelatingsvereisten van artikel 29 Verordening 1107/2009. Daarom wordt het verzoek tot intrekking van de volgende toegelaten gewasbeschermingsmiddelen niet in behandeling genomen:

- Admire (11483 N)
- WOPRO Imidacloprid 70 WG (14644 N)

¹⁰ De Werd & Kruijne (eds), 2013. Interpretation of surface water monitoring results in the authorisation procedure of plant protection products in the Netherlands. WUR-PRI report 2013-02

¹¹ Artikel 2.10 van de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden is komen te vervallen na een wijziging van de Rgb eind 2011. Zie de Regeling van 18 april 2011, nr. 199735 tot wijziging van de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden in verband met het vervallen van de pre-registratietoets water, Stcrt 2011, 7151. In artikel 8.11 van de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden zoals die thans geldt, is uitsluitend opgenomen dat het Ctgb het MTR voor waterorganismen op verzoek berekent aan de hand van de methode INS. Andere bevoegdheden in het kader van de KRW zijn daarmee vervallen.

Aanleiding: motie Snijder-Hazelhoff/Koopmans, TK 32 372, nr. 42.

- Gaucho Tuinbouw (12341 N)
- Kohinor 700 WG (13831 N)
- Calypso (12452 N)
- Dadian (13007 N)

Gelet op het bovenstaande ziet het College geen aanleiding op basis van het door verzoeker geleverde argument inzake overschrijding van de waterkwaliteitsnormen aan te nemen dat niet of niet meer wordt voldaan aan de toelatingseisen van artikel 29 Verordening 1107/2009. Daarom wordt het verzoek tot intrekking van de volgende toegelaten gewasbeschermingsmiddelen afgewezen:

- Actara (12679 N)
- Cruiser 70 WS (12852 N)
- Exemptor (13138 N)

2.3 Nieuwe studies

De verzoekers verwijzen naar een drietal specifieke studies - die niet allemaal in het EASAC rapport zijn opgenomen - als basis voor het verzoek tot intrekken:

- * Hallman, C. et al. 2014 (Nature);
- * Ründlof, M. et al. 2015
- * Kessler, et al. 2015

Overweging van het College

Het College heeft in de brief van 20 augustus 2015 met kenmerk 201508200184 als volgt op de door verzoeker aangehaalde studies gereageerd:

“Hallman et. al. 2014 (Nature) – correlatie tussen afnemende populatietrends van vogels en gehalten imidacloprid in het oppervlaktewater in Nederland (en wijzen zij op de mogelijke indirecte effecten van bestrijdingsmiddelen op vertebraten via het wegvallen van voedsel).

Hier heeft College in september 2014 per brief aan de staatssecretaris op gereageerd. Hierin kwam naar voren dat, op basis van de aangehaalde publicatie, geen causaal verband kon worden aangetoond tussen de populatietrends van vogels en gehalten imidacloprid in het oppervlaktewater.

Ook werd gesteld: “Het College is alert op signalen uit de wetenschappelijke literatuur over effecten van gewasbeschermingsmiddelen. Het Nature-artikel is één van die signalen. In de afgelopen jaren zijn maatregelen genomen om de effecten van imidacloprid op de bijstand en op het waterleven binnen aanvaardbare normen te houden. Het effect van deze maatregelen zal de komende tijd zichtbaar (moeten) worden in verlaging van de gehalten imidacloprid in oppervlaktewater. Het College is van mening dat de uitwerking van deze maatregelen moet worden afgewacht alvorens eventuele nieuwe maatregelen aan de orde kunnen zijn.”

Omtrent het standpunt van verzoekers dat het bij deze studie duidelijk is dat het gaat om een cumulatief effect van alle toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen op basis van neonicotinoïden, die zich bij toepassing snel door het gehele milieu zouden verspreiden en op grote schaal biologisch beschikbaar zouden raken heeft het College in de brief van 20 augustus 2015 als volgt gereageerd:

“De neonicotinoïden hebben wel hetzelfde werkingsmechanisme, maar ze zijn niet allemaal vergelijkbaar. Thiacloprid en acetamiprid zijn weliswaar neonicotinoïden, maar verschillen in moleculaire structuur van imidacloprid en thiamethoxam en zijn daardoor zowel minder persistent in de bodem als minder toxisch voor honingbijen. Dit laatste blijkt voor beide stoffen uit data voor acute toxiciteit (zie tabel 1 hieronder).

Voor thiacloprid blijkt bovendien uit de openbare literatuur dat de chronische toxiciteit lager is dan die van imidacloprid en thiamethoxam (zie analyse Ctgb EASAC). Thiacloprid en acetamiprid worden algemeen als minder bij-gevaarlijk gezien dan andere neonicotinoïden. Dit wordt ook ondersteund door het feit dat de Europese Commissie aan EFSA tot nu toe nog geen opdracht heeft gegeven om voor thiacloprid en acetamiprid om herbeoordelingen voor het aspect bijen uit te voeren.

Thiamethoxam lijkt meer op imidacloprid, en clothianidin is een metaboliet van thiamethoxam. Deze drie stoffen (imidacloprid, thiamethoxam en clothianidin) zijn toxischer voor honingbijen (acuut) dan acetamiprid en thiacloprid. Tabel 1 vat de (acute) toxiciteitswaarden voor bijen voor alle vijf de stoffen samen.

Tabel 1 Acute toxiciteit voor bijen van (neonicotinoïde) insecticiden

stof	orale LD50 (µg a.s./bij)	contact LD50 (µg a.s./bij)	bron
thiacloprid	17.32	38.82	Review Report 2004
acetamiprid	14.53	8.09	Review Report 2004
imidacloprid	0.0037	0.081	EFSA conclusion 2008
thiamethoxam	0.005	0.024	Review Report 2006
clothianidin	0.00379	0.0275*	Review Report 2013

*Als metaboliet van thiamethoxam.

De neonicotinoïden zijn onderling niet vergelijkbaar qua toxiciteit voor bijen. Thiacloprid en acetamiprid zijn minder toxisch voor bijen dan imidacloprid en thiamethoxam.”

Rundlöf et al. 2015 (Nature) - onder volledig realistisch blootstellingsregime in het veld, blijkt dat, onder de omstandigheden van de studie, zaadcoating met clothianidin van koolzaad geen negatieve effecten had op honingbijen, maar wel op hommels en solitaire bijen.

Hier heeft het College in juli 2015 per brief aan de staatssecretaris op gereageerd (zie EASAC analyse): “Deze publicatie gaat in op de vraag hoe neonicotinoïden bijen beïnvloeden. Het betreft een veldproef op een realistische landbouwschaal. De auteurs beschrijven negatieve effecten van het neonicotinoïde clothianidin op hommels en overige wilde bijen, terwijl geen effect op honingbijen gevonden werd. Op basis van de gevonden effecten concluderen de auteurs dat de honingbij niet geschikt is als standaard indicatorsoort voor alle bijen. Het is goed hier op te merken dat de geteste toepassing momenteel niet toegelaten is in Europa, maar over het algemeen is dit soort onderzoek zeer relevant voor de risicobeoordeling.”

Op grond van de huidige kennis zoals in het EASAC-rapport samengevat en op grond van de Nature-publicatie van Rundlöf, ziet het College geen aanleiding om op dit moment in te grijpen in bestaande toelatingen en is versoepeling van de bestaande beperkende maatregelen eveneens nu niet nodig.”

Kessler et. al. 2015 (Nature) is ook door het College beoordeeld in de EASAC analyse: “Het onderzoek richt zich op de vraag of honingbijen en hommels in staat zijn onderscheid te maken tussen suikerwater met en zonder imidacloprid, clothianidin of thiamethoxam.

Dit onderzoek kan helpen bij het verklaren van gevonden effecten op volkniveau, maar is op zichzelf niet relevant voor gebruik binnen een risicobeoordeling.”

Het College hanteert dit uitgangspunt nu ook en heeft geen toevoegingen of wijzigingen ten aanzien van de reeds door haar gegeven reactie in de brief van 20 augustus 2015.

Conclusie

Gelet op het bovenstaande ziet het College geen aanwijzing dat op basis van de door verzoeker aangehaalde studies inzake insecten etende vogels en bijen niet langer wordt voldaan aan de toelatingsvereisten van artikel 29 Verordening 1107/2009. Daarom wordt het verzoek tot intrekking van de volgende toegelaten gewasbeschermingsmiddelen niet in behandeling genomen:

- Admire (11483 N)
- WOPRO Imidacloprid 70 WG (14644 N)
- Gaucho Tuinbouw (12341 N)
- Kohinor 700 WG (13831 N)
- Calypso (12452 N)
- Dadian (13007 N)

BIJLAGE III intrekingsverzoek

College voor de toelating van
gewasbeschermingsmiddelen en biociden
Postbus 217
6700 AE WAGENINGEN

Retour naar correspondentieadres: Keizersgracht 62, 1015 CS Amsterdam

■ Vestiging AMSTERDAM

Datum: 30 juni 2015
Inzake: Verzoek intrekking toelating neonicotinoïden
Ons kenmerk: ██████████

Uw kenmerk:
E-mail: ██████████
Tel.nr: ██████████

AANTEKENEN EN PER TELEFAX OP 0317-471899

VERZOEK OM INTREKKING TOELATINGEN van de gewasbeschermingsmiddelen die gebaseerd zijn op imidacloprid of een andere actieve stof uit de groep neonicotinoïden

Geacht college,

I

Als advocaat/gemachtigde van:

- Stichting Natuur & Milieu, gevestigd te Utrecht,
- Stichting Greenpeace Nederland, gevestigd te Amsterdam
- Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, gevestigd te Zeist

(verder 'verzoekers') verzoek ik u hierbij op een zo kort mogelijke termijn over te gaan tot het intrekken van de toelatingen van alle gewasbeschermingsmiddelen op basis van een actieve stof die behoort tot de neonicotinoïden.

Ten aanzien van de vraag of verzoekers belanghebbenden zijn die een dergelijk verzoek kunnen indienen, nemen Stichting Natuur en Milieu en Stichting Greenpeace Nederland aan dat u hen als belanghebbenden beschouwt nu zij in het verleden steeds als zodanig door u zijn aangemerkt in bezwaarschriftenprocedures. De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels richt zich statutair op de bescherming van vogels en ontplooit sinds geruime tijd een groot aantal feitelijke activiteiten om deze doelstelling te na te streven. Zij wordt daarin door een groot aantal leden gesteund. Indien nodig zal ik u graag nadere informatie sturen waaruit één en ander blijkt.

Dit betreft in ieder geval de volgende middelen:

- Gazelle (nr. 12809), gebaseerd op de actieve stof acetamiprid;

HABITAT advocatenkantoor | vestiging AMSTERDAM | Keizersgracht 62, 1015 CS AMSTERDAM | RVK 60384700 | BTW 1129.08.470.801
T 088-24 00 700 | F 088-24 00 701 | www.habitatadvocatenkantoor.nl

Op al onze diensten zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, met een beperking van de aansprakelijkheid.

- Admire (nr. 11483), Gaucho Tuinbouw (nr. 12341), Merit Turf (nr. 13321), Sombrero (nr. 13524), Kohinor 700 WG (nr. 13831), Potatoprid (nr. 14345) en Wopro Imidacloprid 70 WG (nr. 14644), gebaseerd op imidacloprid;
- Calypso (nr. 12452), Calypso Spray (nr. 12813), Calypso Vloeibaar (nr. 12818), Calypso Vloeibaar (nr. 12835), Calypso (nr. 13007), Exemptor (nr. 13138) en Sonido (nr. 14758), gebaseerd op thiacloprid;
- Actara (nr. 12679), Cruiser SB (nr. 12863), Cruiser 70 WS (nr. 12852), gebaseerd op thiamethoxam;
- Poncho Beta (nr. 13044), gebaseerd op clothianidine.

Over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen die gebaseerd zijn op neonicotinoïden is al geruime tijd veel onrust vanwege het negatieve effect dat het gebruik van deze middelen heeft op honingbijen en wilde bijen. Dit heeft reeds geleid tot beperking van het gebruik, zowel op Europees als op nationaal niveau.

Inmiddels is in de loop van de afgelopen anderhalf jaar door onderzoek steeds duidelijker geworden dat het gebruik van deze middelen ook op andere niet-doelsoorten dan bijen zeer negatieve gevolgen heeft. Recent is daarom op verzoek van de Europese Commissie een onderzoek uitgevoerd door de European Academies Science Advisory Council (EASAC) naar het effect van neonicotinoïden. In dit rapport, "Ecosystem services, agriculture and neonicotinoids", is in het bijzonder aandacht besteed aan de bredere effecten van het gebruik van neonicotinoïden op ecosysteemdiensten. Hierbij is gebruik gemaakt van een groot aantal recente studies naar de gevolgen van het gebruik van neonicotinoïden.

De conclusies van dit rapport zijn dat er toenemend bewijs is dat het gebruik van neonicotinoïden ernstige negatieve effecten heeft op niet-doelorganismen die belangrijke ecosysteemdiensten leveren, dat duidelijk bewijs bestaat dat sprake is van sub-lethale effecten op niet-doelorganismen, dat het voornamelijk preventieve gebruik van deze middelen in strijd is met de uitgangspunten van geïntegreerde bestrijding in de Europese regelgeving en dat het gebruik in de weg staat aan het herstel van biodiversiteit. Verder blijkt uit het rapport dat de eigenschappen van de neonicotinoïden (onder veel omstandigheden in het milieu slecht afbreekbaar en goed wateroplosbaar) tot gevolg hebben dat deze stoffen snel en algemeen in het milieu verspreid raken en daar vaak lange tijd aanwezig zijn, waardoor veel organismen eraan blootgesteld kunnen worden. Hoewel in het rapport ook geconcludeerd wordt dat ten aanzien van een deel van deze effecten nog een goed kader voor de evaluatie ontbreekt, neemt dat niet weg dat uit het rapport blijkt dat een aantal onaanvaardbare negatieve effecten met een grote mate van waarschijnlijkheid optreedt. Aannemelijk is daarom dat de toelatingen van middelen op basis van neonicotinoïden niet voldoen aan de eisen die gesteld worden in artikel 29 van de Europese verordening (EG) Nr. 1107/2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen.

Voor de staatssecretaris van Economische Zaken was de inhoud van het rapport van de EASAC, blijkens een brief van 10 april 2015 aan de Tweede Kamer (*Kamerstukken II 2014-2015, 27 858, nr. 304*), aanleiding aan het Ctgb te verzoeken om na te gaan of de toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen op basis van neonicotinoïden kunnen worden gehandhaafd. Uit een verweerschrift dat op 29 mei 2015 namens het Ctgb is ingediend ten behoeve van een hoorzitting van de commissie voor de bezwaarschriften van 10 juni 2015 (briefnummer 201503180078) werd

duidelijk dat het Ctgb de door de staatssecretaris gevraagde evaluatie in juli van dit jaar zal uitvoeren. Voorts is door de adviescommissie voor de bezwaarschriften op 10 juni 2014 aan het Ctgb verzocht om in een aantal lopende bezwaarschriftenprocedures tegen de toelating van middelen op basis van de neonicotinoïde imidacloprid een standpunt in te nemen ten aanzien van de nieuwe informatie die over de schadelijke effecten van neonicotinoïden bekend is geworden in periode van ongeveer anderhalf jaar sinds het indienen van de bezwaarschriften. Een en ander betekent dat op korte termijn de toelatingen van middelen op basis van neonicotinoïden opnieuw zullen worden overwogen.

Behalve de bovengenoemde informatie is van belang dat in het kader van de bovengenoemde bezwaarschriftenprocedure informatie is ingediend namens Natuur en Milieu en Greenpeace, waaruit blijkt dat het voorschrift om imidacloprid in de glastuinbouw slechts toe te passen indien het recirculatie- en drainagewater wordt gezuiverd niet leidt tot enige aantoonbare verbetering van de waterkwaliteit in glastuinbouwgebieden. Hieruit valt dus af te leiden dat op dit ogenblik geen geschikte methodes voorhanden zijn om de ernstige overschrijdingen van de nu gehanteerde norm voor de kwaliteit van oppervlaktewater, door gebruik van imidacloprid in de glastuinbouw, te beëindigen. Dit is een reden te meer om deze toepassingen opnieuw te overwegen. Er is geen reden om aan te nemen dat de problemen die ten aanzien van imidacloprid spelen, zich niet voordoen bij andere neonicotinoïden, nu deze vergelijkbare eigenschappen hebben en ook in het geval van de andere neonicotinoïden sprake is van veel overschrijdingen van de waterkwaliteitsnormen. Bovendien is het effect dat deze stoffen hebben cumulatief, zodat iedere emissie bijdraagt aan het reeds op veel plaatsen te hoge niveau van deze stoffen in oppervlaktewater en de schadelijke effecten die hierdoor veroorzaakt worden.

Een volgend punt waar verzoekers in het bijzonder op wijzen is dat in 2014 door onderzoek (Hallmann, C. et al. (2014), Declines in insectivorous birds are associated with high neonicotinoid concentrations, *Nature* 511 (7509), 341–343) is komen vast te staan dat de populatie van insectenetende vogels in Nederland aantoonbaar is afgenomen sinds het gebruik van neonicotinoïden begon. Zowel de afname zelf als de omvang daarvan zijn direct in verband te brengen met het gebruik van neonicotinoïden in de landbouw in Nederland. Zodoende staat vast, dan wel is zeer aannemelijk, dat dit gebruik een onaanvaardbaar negatief effect heeft op niet-doelwitorganismen en dat niet voldaan wordt aan de vereisten van artikel 29 van verordening (EG) Nr. 1107/2009. Het is ook duidelijk dat het hier om een cumulatief effect gaat van alle toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen op basis van neonicotinoïden, die zich immers bij toepassing snel door het gehele milieu verspreiden en op grote schaal biologisch beschikbaar raken.

Daarnaast kwamen er 2 nieuwe studies beschikbaar, gepubliceerd in april 2015 in het tijdschrift *Nature*¹. Uit de studie van Geraldine Wright blijkt dat bijen een voorkeur lijken te hebben voor planten die met neonicotinoïden zijn behandeld. Als dit zo is, dan vergroot dat de risico's voor bijen. Uit de studie van Maj Rundlöf blijkt dat wilde bijen aanzienlijk minder voorkomen op velden waar gewassen staan die met neonicotinoïden zijn behandeld.

Aangezien de in dit verzoek aangehaalde gegevens reeds in uw bezit zijn, dan wel in de openbare literatuur beschikbaar sturen verzoekers deze vooralsnog niet als bijlage bij dit verzoek mee.

¹ <http://www.nature.com/news/bee-studies-stir-up-pesticide-debate-1.17366>

HABITAT advocatenkantoor | vestiging AMSTERDAM | Keizersgracht 62, 1015 CS AMSTERDAM | KVK 60384700 | BTW 1129.08.470.901
T 088-24 00 700 | F 088-24 00 701 | www.habitatadvocatenkantoor.nl

Op al onze diensten zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, met een beperking van de aansprakelijkheid.

Conclusie

Naar de mening van verzoekers is op grond van onder meer de hierboven genoemde gegevens inmiddels voldoende duidelijk dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op basis van neonicotinoïden leidt tot onaanvaardbare schadelijke effecten op het milieu en niet-doelsoorten, zodat niet (meer) verwacht kan worden dat de toelatingen van deze middelen voldoen aan de eisen die gesteld worden in artikel 29 van verordening (EG) Nr. 1107/2009. Op grond van artikel 44 lid 1 van deze verordening is het Ctgb bevoegd in een dergelijk geval de toelatingen opnieuw te beoordelen en op grond van lid 3 van artikel 44 worden die toelatingen vervolgens ingetrokken of gewijzigd indien niet meer wordt voldaan aan de toelatingseisen. Namens verzoekers verzoek ik u dan ook hierbij om de toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen die als actieve stof neonicotinoïden bevatten met toepassing van uw bevoegdheid op grond van artikel 44 van verordening (EG) Nr. 1107/2009 in te trekken.

Hoogachtend,

